

Rapport om fuglelivet ved

Skoklefall tjern

i Nesodden kommune

NORSK ORNITOLOGISK FORENING AVD. OSLO OG AKERSHUS

Nesodden, oktober 1995

Skoklefall
Jlrv

INNLEDNING

Nesodden kommune ved miljøvernkonsulent Trond Bøhler tok vinteren 1995 kontakt med Norsk Ornitologisk Forening avdeling Oslo og Akershus (via medlemmene Steinar Olsen og Ellen Tove Andreassen) for å få dokumentert fuglelivet ved Skoklefall tjern. Formålet med undersøkelsen var en kartlegging av hva som fantes av fuglearter innenfor de ulike områdene. Det er derfor lagt mindre vekt på nøyaktige anslag av antall individer/par av hver art.

Tjernet er et av de større på Nesodden og skogene inkludert tjernet anslås å utgjøre ca. 250 mål. Området ligger sentralt plassert på nordspissen av Nesoddlandet og er omkranset av tett bebyggelse, veier og sentre på alle kanter. Området blir idag hyppig brukt til formålene fritid, tur- og rekreasjon.

Rapporten er utarbeidet av NOF ved Ellen Tove Andreassen og Steinar Olsen med faglig støtte fra Svein Dale. Følgende personer takkes for å ha utført registreringer:

Ellen Tove Andreassen, Trond Andreassen, Svend Furu, Steinar Olsen, Håkon Breivik Myhr, Håkon Skånland og Finn Tjernshaugen. Det opplyses at samtlige registranter er bosatt på Nesodden.

MATERIALE OG METODER

Skogene ble inndelt i 8 delområder avhengig av lett synlige skillelinjer (veier, eiendomsgrenser, annen vegetasjon). I tillegg ble registreringer utført over tjernet som et eget område. Det vises til kartet hvor inndelingen er vist. Størrelsen på hvert delområde skulle være stor nok til å kunne romme flere revirer av spurvefugl og begrense overlapping av revir mellom to nærstående delområder.

Kartleggingene ble foretatt av 5 -7 personer som hver hadde ansvaret for registrering i sine delområder. Området ble besøkt 9-11 ganger i perioden 19/3 - 18/6-1995. Intervallet inneholder følgende datoer: 19/3, 26/3, 29/3, 9/4, 23/4, 1/5, 13/5, 20/5, 28/5, 10/6 og 18/6.

Observatørene beveget seg sakte og dekket alle skogspartier i de enkelte delområdene (50–100 meter mellom hvert ganglinje). Fugleart og adferd (f.eks. sang) ble notert. Antall fugler ble ikke kartlagt i detalj, men hovedinntrykkene av hvilke arter og antall som dominerer ble likevel notert ned. For at en fugl skal bli registrert som territoriehevende må den enten synge, varsle, opptre i par, ha mat i nebbet eller bli konstatert hekkende (egg, unger). Det henvises til tabell 1 som viser forekomst av fugler (hekketkoder) i området.

OMRÅDEBESKRIVELSE

Det undersøkte området ligger omtrent 2 km syd for Nesoddtangen.

Området ligger inneklemt som en grønn lunge mellom riksveier og tett boligbebyggelse på alle kanter og består av et skogstjern med dominans av gran- og furuskog på henholdsvis tjernets vestre og østre side.

I sørenden av tjernet finnes løvskog med innslag av osp, selje og bjørk. I nordenden av tjernet finnes blandingsskog som hovedsakelig består av furu med innslag av granholt og løvtrær.

Tjernet er relativt stort og er delvis dekket med vannplanter i nordenden. Rundt hele vannet finnes det områder med myr og takrør, særlig i nordenden. Her finnes det stedvis også tett buskvegetasjon.

Løvskog med innslag av osp og bjørk finnes inni mellom, spesielt ved randsonene mot bebyggelsen på øst og vest siden av tjernet og ved randsonen mot vannet ved vestsiden av vannet.

Nærmere beskrivelse av områdene følger og det henvises til kartet av området som finnes i rapporten:

Delområdene 1a, 1b, 1c, 1d, 2a, 2b, 2c, 2d er vist i figur 1. Følgende kort beskrivelse av de ulike delområdene kan gis:

1A

Området er preget av gammel granskog. I randsonene mot riksvei, bebyggelse og tjernet finnes løvskog (osp, bjørk, selje og rogn), tildels krattskog.

Terrenget hellner fra vestre del ved bebyggelsen og går ned i et søkk mot tjernet. Vestre del er derfor små kupert og inneholder furukoller med innslag av gran og spredte løvtrær som osp, bjørk, selje og rogn. Søkket (fuktig, mosete skogsbunn) ned mot vannet domineres av granskog.

Gjennom søkket renner flere små bekker som går sammen mot vannet.

Grunnen er her fuktig, mosete skogsbunn. Østre del av området domineres av løvskog som osp, rogn, bjørk, selje og hassel med innslag av furukoller innblandet med gran.

1B

Småkupert område med tett gammel skog dominert av store grantrær iblandet bjørk og enkelte store osper. Langs vannet dominerer yngre bjørketrær med en del vierkjerr.

1C

Dominert av bebyggelse med åpne flater rundt husene. Mellom husene er det mindre bestander av mellomstore bjørk og furu. Mot sydenden er området dekket med blandingsskog av yngre bjørk, gran, furu, selje og osp.

1D

Forholdsvis tett blandingsskog av middels årgang bestående av gran og bjørk med enkelte furutrær. Mot nord er området dekket av yngre noe mer åpen skog av samme treslag. Her er skogbunnen meget fuktig.

2A

Vegetasjonen ned mot vannet er blant den tetteste og høyeste ved sumpen ved tjernet. Ytterst er det et belte av 1 1/2 – 2 1/2 meter høy takrørsump. Innenfor dette er det et tett og opptil 3–4 meter høyt belte av ulike fuktighetstålende treslag (or, hegg, selje, vier, bjørk).

Skogen innenfor dette er tett i den sørvestlige delen av området. Her er det lavere sjikt med mye smågran, hassel og andre løvtrær og tett undervegetasjon.

Nord for stien som går (sørvest–nordøst) gjennom området, er det mange høyvokste graner og bjørker (med noe innslag av osp, rogn og furu).

Kollen nord i området er bevokst med furu og eik. Øst for denne renner det et fuktig bekkedrag med utgangspunkt i sumpen helt nordøst i delområdet.

Langs siget vokser det ask, or og hegg, innrammet av gran.

Øst for kollen er terrenget mer åpent med mange høyvokste eksemplarer av osp, bjørk og selje.

2B

Nede ved vannkanten er det flytemyr med sump av vier og pors sør i delområdet. Lenger nord overtar takrørsumpen ut mot tjernet, mens sumpen innenfor består av noe høyere trær og busker (bjørk, selje, hegg m.fl.). Innenfor stien er det noen høyere graner og bjørker.

Terrenget skråner bratt oppover mot øst og nord. Her er furu, eik og osp godt representert ved siden av bjørk og gran. I øst er det i tillegg et større innslag av lønn og hassel.

Kollen i nord har en furu med innslag av lind og hassel. Ned fra denne kollen i nord går der en steinrik skråning mot sørvest med stort innslag av hassel og ask. Her det mye blåveis.

2C-D

Området er preget av delvis svært kupert terreng, dominert av furukoller med innslag av enkelte granholt.

Område 2C er preget av en langsgående kløft, med endel myr og sump. Løvtrær, spesielt or finnes i dette område. I grenseområde mellom 2C-2D er en sydvent li med en del eldre bjørk, osp og andre løvtrær.

Sydlig del av område 2D grenser ned mot Skoklefalltjernet dekket av småfuru og myr.

målestokk 1:5000
ekvidistanse 2 m

FIGUR 1.

utgitt 1985

GRUNNLAG NESODDEN KOMMUNE

SYNFARING N.F.O.-GRUPPA

RENTEGNING VEGARD VARDØEN

TRYKKING *Obs!* Trykk og tek. anst.

© 1985 av Norges Kart og Utskiptvesen

SKOKLEFALL
KAPELL

Tabell 1 Forekomst av fugler ved Skoklefalltjern

Forkortelser.

S: Sannsynlig hekkefugl, M: Mulig hekkefugl, K: Konstatert hekkefugl, T: Trekkfugl, B: Besøkende i hekketiden, ikke hekkende art.

ART	STATUS	ANTALL PAR	DELOMRÅDE							
			1a	1b	1c	1d	2a	2b	2c	2d
Ringdue	S	1-5	x	x	x		x	x	x	x
Tyrkerdue	K	1				x				
Rugde	B		x							
Grønnspekk	B									
Svartspekk	B			x			x			
Flaggspekk	K/S	1-2			x			x	x	x
Gjerdemesett	S	2-3	x	x	x		x	x		x
Jernspurv	S	1-4	x	x	x	x	x			x
Rødstrupe	S	8>	x	x	x	x	x	x	x	x
Gråspurv	B		x							
Pilfink	B				x					
Stær	B			x						
Svarttrost	S	2-5	x	x	x	x	x	x	x	x
Gråtrost	S	10>	x	x	x	x	x	x	x	x
Måltrost	S	1-3	x	x			x	x	x	
Rødvingetrost	K/S	6>	x	x	x	x	x	x	x	x
Gjøk	B									
Hagesanger	M	1	x							
Munk	S	2>	x	x	x	x	x	x		x
Bøksanger	S	2-3	x	x	x		x	x		
Løvsanger	S	12>	x	x	x	x	x	x	x	x
Fuglekonge	S	4>	x	x	x		x	x	x	x
Svarthvitfluesnapper	S	3-4				x		x	x	x
Grå fluesnapper	M	1>		x					x	

Kjøttmeis	K/S	10>	x	x	x	x	x	x	x	x
Blåmeis	K/S	12>	x	x	x	x	x	x	x	x
Toppmeis	S	1								x
Svartmeis	S	2-4	x	x	x		x	x	x	x
Spettmeis	K/S	2-5	x	x	x		x	x	x	x
Trekryper	S	1-3	x	x		x	x	x	x	x
Nøttekråke	B									x
Nøtteskrike	B		x					x		
Kråke	K/S	1-6	x	x			x	x	x	x
Skjære	S	1-5	x	x	x		x	x	x	x
Bokfink	S	12>	x	x	x	x	x	x	x	x
Bjørkefink	T						x		x	
Grønnfink	S	12>	x	x	x	x	x	x	x	x
Grønnsisik	S	1-5	x	x	x		x	x		
Dompap	S	2-4	x		x		x	x	x	x
Linerle	S	3>	x	x	x	x	x	x	x	x
Trepiplerke	B									x
Spurvehauk	B		x							x
Strandsnipe	B									
Grågås	B									
Stokkand	S	1-3								
Toppand	S	1-2								
Kvinand	B									
Sivhøne	K	1								
Hettemåke	B									
Gråmåke	B									
Sildemåke	B									
Gråhegre	B									
Sivspurv	S	1								
TOTALER	53 arter		29	26	23	15	26	26	23	27

Kolonnene "status" i tabellen er satt opp etter ATLAS-PROSJEKTETS HEKKEKODER (NOFs prosjekt). Det henvises til tabell 2 som viser koder og kriterier.

S: Sannsynlig hekkefugl (C4–C10 i Atlas-systemet)

M: Mulig hekkefugl (B2–B3 i Atlas-systemet)

K: Konstatert hekkefugl (D11–D17 i Atlas-systemet)

B: Besøkende i hekketiden, ikke hekkende art (A1 i Atlas-systemet)

T: Trekkfugl (A1 i Atlas-systemet)

ATLAS-PROSJEKTETETS HEKKE- KODER

De ulike hekkedkodene som er brukt i Atlas-prosjektet, med forklaringer.

Ingen indikasjon på hekking

- A1 Art observert i hekkesesongen uten indikasjon på hekking.

Mulig hekking

- B2 Art observert i hekkesesongen i område som kan karakteriseres som mulig hekkebiotop.
B3 Syngende hann eller hekkelåt hørt i hekkesesongen.

Sannsynlig hekking

- C4 Et par observert i område som kan karakteriseres som hekkebiotop for arten.
C5 Tilsynelatende permanent hevding av hekkerevir. Dette må være basert på observert hevding av hekketerritorium på samme sted på minst to forskjellige dager med et mellomrom på minst en uke.
C6 Paringslek, kurtisespill.
C7 Besøk av antatt reirplass.
C8 Opphisset atferd eller engstelige låter fra voksen fugl som indikerer at det trolig er unge eller reir i nærheten.
C9 Rugeflekker på fugl som er fanget.
C10 Reirbygging, omfatter også utforming av reirgrop.

Konstatert hekking

- D11 Observasjon av fugl som spiller såret eller utfører avledningsmanøver.
D12 Reir brukt samme sesong eller eggskall fra samme sesong.
D13 Dununge observert (reirforlatende art). Nylig fjærkledd unge som er lite flygedyktig (reirfast art).
D14 Voksen fugl kommer til eller forlater reirplass på en måte som indikerer reir i bruk.
D15 Fugl med mat for unge observert.
Fugl med ekskrementpose.
D16 Reir med egg eller rugende fugl.
D17 Reir med unge sett eller hørt.

En rekke av disse kodene er nærmere spesifisert ved fotnoter vedlagt registrerings-kortene, men disse gjengis ikke her.

Forklaringer til tabellen

Nedenfor forklares arter som er gitt kodene M (mulig hekkefugl), K (konstatert hekking), eller B (besøkende i hekketiden, ikke hekkende art) i tabellen. I tillegg forklares artene stökkand, sivhøne, toppand og sivspurv.

Rugde

1 individ taus 23/4.

Tyrkerdue

I Skoklefallområdet med 1 par funnet på reir funnet i delområde 1D.

Svartspett

I Skoklefallområdet ble arten registrert spillende 25/3 1 gang i delområde 1B og taus 22/4 1 gang i delområde 2A. Arten bruker trolig området til matsøking.

Grønnspekk –

1 individ spillende 6/5 i området.

Flaggspett

Det hekker 1–2 par flaggspett i området. Rede ble funnet i overgangen mellom 2B og 2D.

Rødvingetrost

Unger og reir er observert i delområde 1A. Hovedinntrykket er at arten er tallrik i området.

Stær

1 individ taus 12/6.

Hagesanger

Arten er observert syngende 28/5 og 17/6 i delområde 1A.

Grå fluesnapper

I Skoklefallområdet er arten påtruffet taus 17/6 i delområde 2C og syngende 12/6 i delområde 1B.

Kjøttmeis

Unger er sett i delområdene 1A, 1B, 2C og 2D.

Blåmeis

Unger er sett i delområde 2D.

Spettmeis

Unger og reir ble observert i delområde 2C og 2D.

Gråspurv

2 individer syngende 28/5.

Pilfink

1 individ syngende 22/4.

Sivspurv

I Skoklefalltjern ble 1 hann registrert syngende 3 ganger (28/5, 10/6 og 17/6) ved vannet. 1 par hekker trolig ved vannet.

Trepiplerke

1 individ syngende 22/5.

Nøtteskrike

I Skoklefallområdet er arten registrert taus 1/5 og 20/5 i 1A. I område 2B er den registrert taus 1/5 og 13/5.

Nøttekråke

1 individ taus 22/4.

Kråke

Kråkeunger er registrert i delområdet 1A..

Spurvehauk

Spurvehauken er påtruffet taus 22/4 og 10/6 i området på leting etter mat.

Grågås

4 individer i flukt over tjernet 7/5.

Stokkand

Stokkanda er registrert 15 ganger gjennom perioden i Skoklefalltjern. Det er på det meste sett 1 par og 3 hanner. Resultatet tyder på at minst 1 par hekker.

Toppand

Toppanda er registrert 15 ganger gjennom perioden i Skoklefalltjern. Arten er en vanlig hekkefugl i Nord-Norge. I de siste tiårene (1980 årene) har den økt i antall i Sør-Norge og finnes i dag i både ved fjellvann og i lavlandet der den er vanligst ved næringsrike sjøer. Det er på det meste sett 2 par. Ved et av besøkene ble 3 hunner og 1 hann sett. Resultatet kan tyde på at 1- 2 par hekker.

Kvinand

1 par 13/5 i tjernet.

Sivhøne

Sivhøna hekker hovedsakelig i kystdistriktene fra Oslofjorden til Trøndelag og Helgelandskysten. Arten har økt i antall i de siste tiårene (1980 årene), men bestanden i Norge er kun beregnet til 500 – 2000 par. 1 par med 3 unger er observert.

Strandsnipe

1 individ syngende eller varslende 20/5.

Hettemåke

I Skoklefalltjern er arten registrert 1/5, 10/6 og 17/6 ved vannet. Den hekker sannsynligvis ikke ved vannet.

Gråmåke

1 individ i flukt over tjernet den 28/5 og 17/6.

Sildemåke

1 individ taus 27/5.

Gråhegre

Gråhegra hekker i kyst- og fjordstrøk fra Oslofjorden til Sør-Troms og har bredt seg nordover de senere årene. Den hekker også enkelte steder i innlandet, for eks. Østerdalen og Gudbrandalsdalen.

Gråhegra er registrert 4 ganger (1 individ – 8/6, 11/6, 15/6 og 18/6) ved Skoklefalltjern.

Gjøk

Arten er registrert syngende ved flere av besøkene i området utenfor Skoklefall.

NATURVERDIER I SKOKLEFALL

Midt i tettbebyggelsen, inneklemt mellom hus, blokker, sentre og veier ligger Skoklefall tjern som en grønn lunge. Tjernet kan betegnes som et fredelig og idyllisk skogstjern med barskog omkring.

Området er totalt stort og dette øker områdets verdi både i forhold til naturen og menneskelige aktiviteter. Området har gangsti rundt hele vannet, og er derfor godt tilrettelagt for naturopplevelse, mosjon og friluftsliv.

Kombinasjon av vann og skog er verdifull og hører ikke med til hverdagens naturopplevelser.

Området er fuglerikt. Det har relativt mange arter på et lite område, kanskje nokså høye bestandstettheter.

Artsmangfoldet er relativt bra og området har stor konsentrasjon av våre vanlige arter som blåmeis, kjøttmeis, gråtrost, rødstrupe, grønnfink, rødvingetrost, løvsanger, ringdue og kråke.

Av spesielle arter for tjernet kan gråhegre, sivhøne, sivspurv og toppand nevnes. Dette tyder på at vannet er relativt næringsrikt. I skogene var det videre høye bestandstettheter av gjerdesmett, bøksanger og svartmeis. Også toppmeis ble registrert i området. Felles for artene er at de er sparsomt forekommende eller mindre vanlige hekkefugler i landet.

Ingen forekomst av truede fuglearter er registrert i området. Det vises til oversikt fra Direktoratet for Naturforvaltning (rød-liste).